

Nyomdászportrék – Gábor Elek

Dr. Garáné Bardóczy Irén

Élénk, fürge, filigrán, kortalan, a nyomdászattal összefüggő minden dolog iránt érdeklődő, kritikus, de igazságos.

Ezzel a néhány szavas jelző „csokorral” jellemezhető Gábor Elek, az egykori Athenaeum Nyomda nyugdíjas betűszedő csoportvezetője.

Életpályáját nyomon követve élénk tárul egy több mint hatvan évet felölelő történelmi kor, egyes szakaszainak a társadalom egyedeire, szenvedő alanyaira, az emberekre gyakorolt hatásával együtt. Voltak negyven évvel ezelőtt is olyan események, jelenségek, amelyek napjainkban is visszaköszönnek. A modern „libikóka játék” nem új keletű, a „fent” és „lent” váltakozása, úgymond jellemformáló ereje szinte történelmi hagyomány. Van, aki megfutamodik, van, aki újra feláll, tovább halad a szakma állandó változásban és fejlődésben lévő, de gyönyörű pályáján. Gábor Elek ebbe az utóbbi csoportba tartozik.

1929 szeptemberében szerződött betűszedőtanoncnak a Hornyánszky Viktor Rt. nyomdába (későbbi Globus Nyomda), ahol négyévi tanoncidő eltelte után jeles eredménnyel szerezte meg a betűszedő szakmunkás-bizonyítványt.

A harmincas évek közepén dúló gazdasági válság a nyomdászokat sem kímélte. 1935 elején Gábor Elek is – sok társával együtt – munkanélkülivé vált. Két és fél hónapi munkanélküli állapot után – miközben megismerkedett a protekcionizmus bántó, inkorrekt és fájdalmas jelenségével – megtapasztalta, hogy mit jelent, ha „se rokona, se ismerőse nem vagyok senkinek”. A munkanélküli nyomdászok elhelyezkedését segítő Békéltető Bizottság közreműködésével a Révai Nyomdában helyezke-

dett el, ahol a szedőkollégák nem fogadták kitérő örömmel a „konkurenciát”. Az akkoriban rendkívül erős és hatékony nyomdászszakszervezet révén is főbizalmija, Héger István (aki később szintén az Athenaeum Nyomda egyik termelési vezetője lett) vette pártfogásába a fiatal betűszedőt, segítette szakmai fejlődését. Gábor Elek ez idő alatt mélyítette el ismereteit az akcicens szedés fortélyai mellett a tipográfiában, nyomtatványtervezésben. Teljes áttekintést szerezhetett a nyomdai technológiai és bürokratikus munkafolyamatokról (pl. gépi szö-

vegszedés, cinkográfia, nyomtatás, feldolgozás, akvizíciós munka, kalkuláció, termékértékesítés, expedálás). Megismerkedhetett a papír- és festékfeleségekkel. Ezt követően a könyvgyártási részleg szedőtermi csoportvezetője lett.

Szakmai pályafutását a második világháború félbeszakította. 1939-től légvédelmi tüzérként katonai szolgálatot teljesített. A háborúból 1943-ban a Révai Nyomdába tért vissza.

1945-ben a Révai Nyomdát – öt kiemelt nyomda kivételével minden nyomdát – bezárták, ezért a Városházán működő Székesfővárosi Házinyomdában kéziszedő csoportvezetőként helyezkedett

el. Feladata volt – többek között – a *Budapest* című, rendkívül minőségigényes folyóirat szedésformájának előállítás.

1949-ben Soproni Béla, az Athenaeum Nyomda új igazgatója – akivel korábban a Révai Nyomda szedőtermében együtt dolgozott – az Athenaeumba hívta. Gábor Elek még abban az évben az Athenaeum Nyomda akcicens részlegének vezetője lett. Lehetősége nyílt az Athenaeum teljes vertikumának megismerésére. Ezen ismeret birtokában 1951-től gyártástervező munkakör betöltésére kapott megbízást. Elismerten jól dolgozott, amelyet sztahanovista jelvénye, valamint több vállalati és minisz-

teri Kiváló Dolgozó-kitüntetés is ékesen bizonyít. Az Athenaeum *Villámújság* című tájékoztató lapjában 1951. április 9-én a következő jelent meg: „Gábor Elek tervező. Mint kiemelt munkáskáder, igen jó munkát végez. Nagy része van abban, hogy a külföldre kimenő reprezentatív nyomtatványok hozzájárulnak az Athenaeum Nyomda jó hírnevéhez.”

1953-ban „népgazdasági érdekből” a Művelődési Minisztérium felügyelete alatt működő Jegyzetellátó Vállalat üzemvezetőjévé nevezték ki. Feladata volt a vállalaton belül eluralkodott kaotikus

állapot felszámolása, és az elhanyagolt technikai-technológiai színvonal javítása. A kemény munkával eltöltött nyolc év alatt teljes körű gépcserét, technológiaváltást hajtott végre. A vezetők és dolgozók szervezett képzésével és továbbképzésével a szakmai, vezetési, etikai színvonal javítását érte el. Helyreállt a programszerű termelés rendje és a szállítási fegyelem. Munkája elismeréseként a Művelődési Minisztérium két alkalommal részesítette Kiváló Dolgozó-kitüntetésben.

1961-ben visszavágyott az „igazi nagy nyomdaiparba”. Kérte áthelyezését a Révai Nyomdába, ahol két éven át a kereskedelmi osztályvezető helyettesi munkakört töltötte be.

Eközben a nyomdaipari szakképzés újabb, nagy jelentőségű lépésének megvalósításán dolgoztak a szakemberek: a nyomdaipari szakközépiskolai oktatás bevezetésén. A szakemberképzés – ezen belül a szakközépiskolai gyakorlati képzés – fellegvára az Athenaeum Nyomda volt. Gábor Elek életében ismét megjelent Soproni Béla, megkérte, hogy térjen vissza az Athenaeumba, legyen a szakközépiskolai tanműhely vezetője.

Jó választás, kedvező döntés volt, amelynek eredményeként Gábor Elek 1963-tól ismét az Athenaeum Nyomda dolgozója lett. Legfontosabb feladatának tekintette, hogy a gondjaira bízott ifjú emberekkel a nyomdászatot, ezen belül a betűszedő szakmát megszerettesse, és olyan színvonalon megtanítsa, amellyel bármely nyomdában, kiadóban, vagy más olyan munkahelyen, ahol ezekre az ismeretekre szükség van, megállják a helyüket. A tanulók többsége fogékony volt a szépre és a jóra. A tanműhely vezetőjeként eltöltött tizenhárom év alatt közel négyszáz fiatal került ki a keze alól. Munkáját láthatóan – és saját bevallása szerint is – örömmel és szeretettel végezte.

1976-ban az aktív munkából nyugdíjba vonult, de még tíz éven keresztül bejárt a nyomdába, segített a tanulóképzésben.

1986-tól ugyancsak a nyomdászatot szolgáló családi vállalkozásba kezdett. Nyomdatermékek tervezését, műszaki szerkesztését, menedzselését végezte tizenkét éven át.

1998-tól már „csak” nyugdíjas. Minden iránt érdeklődik, ami a nyomdászattal – különösen a tipográfiával, szöveg- és képelőállításal – kapcsolatos. Egyik leghűségesebb és kritikus olvasója a Magyar Grafikának.

Csak a főbb állomásait tekintve, vázolt életpályája egy rendkívül szerény, vezetői babérokra, hatalomra nem törekvő, de a szakmáját teljes szívéből szerető és kiválóan művelő szakember változatos életútja. Még ma is a betű bővületében él, a betű az élete, a hobbija és a hivatása.

Elek bácsi! Köszönjük a nyomdászatért, az ifjúság szakmai neveléséért végzett értékes munkáját! Kilencvenedik születésnapja alkalmából még hosszú évekig tartó jó egészséget, szellemi és fizikai frissességet kívánunk. Kérjük, hogy észrevételeivel, építő kritikájával továbbra is segítse munkánkat.